

JONATHAN
STRANGE

&

pán NORRELL

Susanna Clarke

JONATHAN
STRANGE
&
pán NORRELL

Susanna Clarke

JONATHAN
STRANGE

&

pán NORRELL

Z angličtiny preložila
OLGA KRALOVIČOVÁ

slovar

Copyright © Susanna Clarke 2004
This translation of JONATHAN STRANGE & MR. NORRELL
is published by arrangement with Bloomsbury Publishing Plc.
Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o., Bratislava 2016
Translation © Oľga Kralovičová 2016

ISBN 978-80-556-1484-7

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy sa nesmie reprodukovat' ani šíriť v nijakej forme, žiadnymi prostriedkami, ani elektronickými, ani mechanickými a ani vo forme fotokópií, nahrávok, ani prostredníctvom súčasného a ani budúceho informačného systému a podobne, bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

Na pamiatku môjho brata
Paula Fredericka Gunna Clarka, 1961 – 2000

I. diel

Pán Norrell

Skoro vôbec nerozprával o mágii,
a keď o nej rozprával,
tak to bolo ako na hodine dejepisu
a nikto ho nevydržal počúvať.

KNIŽNICA V HURTFEW

Jeseň 1806 – január 1807

Pred niekoľkými rokmi v meste York existovala spoločnosť mágov. Stretávali sa každý mesiac v tretiu stredu a navzájom si čítali dlhé nudné práce o dejinách anglickej mágie.

Boli to mágovia džentlmeni, čo znamená, že nikdy nikomu mágiou neublížili, no ani ňou nikomu ani v najmenšom neprospeľi. Pravdu povediac, ani jeden z týchto mágov v skutočnosti nikdy nikoho neočaroval, nepohol pomocou mágie ani jediným lístkom na strome, neprinútil ani len zrnko prachu zmeniť smer, a nikomu neskrivil jediný vlasok na hlave. Napriek tejto malej výhrade ich však zaraďovali medzi najmúdrejších a najmagickejších džentlmenov v celom Yorkshire.

Jeden veľký mág o svojom povolání vyhlásil, že tí, čo ho vykonávajú, „... si musia vedomosti poriadne vtlačiť do hlavy, aby sa im tam ako-tak udržali, zato schopnosť škriepiť sa je im daná od prírody,“^{*} a yorskí mágovia roky dokazovali pravdivosť týchto slov.

Na jeseň v roku 1806 sa ich rady rozšírili o džentlmena menom John Segundus. Na prvej schôdzke, na ktorej sa pán Segundus zúčastnil, vstal a vystúpil pred spoločnosťou s prejavom. Začal tým, že zložil komplimenty prítomným pánom za ich vynikajúce dejiny, vymenoval mnohých slávnych mágov a historikov, ktorí v tom či onom čase patrili k yorskej spoločnosti. Naznačil, že pri príchode do Yorku bolo preňho veľkým povzbudením, keď sa dozvedel o existencii takejto spoločnosti. Poslucháčom pripomenul, že mágovia zo severu sa vždy tešili väčšej úcte než mágovia z juhu. Pán Segundus podotkol, že študoval mágiu veľa rokov a pozná príbehy všetkých veľkých mágov dávnej minulosti. Čítal i nové publikácie na túto

* Jonathan Strange: Dejiny a prax anglickej mágie, I. zv., 2. kap., vydal John Murray, Londýn 1816.

tému a dokonca aj on k nim skromne prispel, no v poslednom čase sa začal zamýšľať nad tým, prečo tie veľké skutky mágie, o ktorých čítal, zostávajú iba na stránkach kníh a už sa s nimi nestretnete na ulici, ani sa o nich nepíše v novinách. Pán Segundus priznal, že by rád vedel, prečo moderní mágovia nie sú schopní vykonávať mágiu, o ktorej píšu. Skrátka, chcel vedieť, prečo sa už v Anglicku nepraktizuje mágia.

Bola to tá najbežnejšia otázka na svete. Otázka, ktorú skôr či neskôr každé dieťa v kráľovstve položí svojej guvernante, učiteľovi alebo rodičovi. Napriek tomu sa členom yorskej spoločnosti nepáčilo, keď ju počuli, a to z jedného dôvodu – neboli schopní na ňu odpovedať o nič lepšie než hocikto iný.

Predseda yorskej spoločnosti (istý doktor Foxcastle) sa obrátil k Johnovi Segundusovi a vysvetlil mu, že je to nesprávna otázka. „Predpokladá totiž, že mágovia majú akúsi povinnosť vykonávať mágiu – a to je zjavný nezmysel. Určite by ste netvrdili, že úlohou botanikov je vynachádzať ďalšie kvety. Alebo že astronómovia by mali pracovať na novom usporiadaní hviezd. Mágovia, pán Segundus, študujú mágiu, ktorá sa vykonávala veľmi dávno. Prečo by mal niekto očakávať viac?“

Starší pán s nevýraznými modrými očami a oblečením nevýraznej farby (ktorý sa volal Hart alebo Hunt – pán Segundus nikdy jasne nezachytil jeho meno) nesmelo dodal, že ani najmenej nezáleží na tom, či to niekto očakáva, alebo nie. Džentlmen nemôže praktizovať mágiu. Mágia je to, čo predstierajú pouliční kúzelníci, aby obrali deti o drobné. Mágia (v praktickom zmysle) značne spoločensky poklesla. Má pokrivenú povesť. Spája sa s neoholenými tvármi, cigánmi, vlamačmi, návštevníkmi ošumelých miestností so špinavými zažltnutými záclonami. Och, nie! Džentlmen nemôže vykonávať mágiu. Džentlmen môže študovať dejiny mágie (neexistuje nič vznešenejšie), ale praktizovať mágiu nemôže. Starší pán pozrel svojimi bezvýraznými otcovskými očami na pána Segundusa a povedal, že dúfa, že sa pán Segundus nepokúšal o nijaké zaklínadlá.

Pán Segundus sa začervenal.

Potvrdila sa však slávna zásada mágov – dvaja mágovia – v tomto prípade Dr. Foxcastle a pán Hunt alebo Hart – sa nemôžu zhodnúť bez toho, aby si ďalší dvaja nemysleli presný opak. Niekoľko džentlmenov začalo zisťovať, že majú celkom taký istý názor ako pán Segundus a nijaká otázka v celej vede o mágii nemôže byť dôležitejšia ako táto. Vedúcou postavou medzi prívržencami pána Segundusa bol istý džentlmen menom

Honeyfoot, príjemný, priateľský, asi päťdesiatpäťročný chlapík s červenou tvárou a sivými vlasmi. Keď sa výmena názorov začala vyostrovať a Dr. Foxcastle sa čoraz štipľavejšie vyjadroval na adresu pána Segundusa, pán Honeyfoot sa k nemu niekoľkokrát otočil a šepkal mu slová útechy, ako napríklad: „Nerobte si z nich nič, pane. Celkom súhlasím s vaším názorom,“ a „Máte úplnú pravdu, pane, nedajte sa nimi ovplyvniť,“ a „Vy ste to trafili, pane. Skutočne ste to trafili! Už dávno to chcelo správnu otázku. Teraz, keď ste tu, dokážeme veľké veci.“

Takéto láskavé slová počúval John Segundus s vďakou, lebo na jeho tvári sa už badateľne zračilo zdesenie. „Obávam sa, že som sa ocitol v nepriazni,“ zašepkal pánu Honeyfootovi. „To som nechcel. Dúfal som v priaznivý názor týchto pánov.“

Spočiatku to pána Segundusa skľučovalo, ale jeden zvlášť nevraživý výbuch Dr. Foxcastle v ňom vyvolal mierne rozhorčenie. „Tento pán,“ povedal Dr. Foxcastle a uprel na pána Segundusa chladný pohľad, „je zrejme presvedčený, že by sme mali nasledovať nešťastný osud Spoločnosti manchesterských mágov!“

Pán Segundus naklonil hlavu k pánu Honeyfootovi a povedal: „Vôbec som nečakal, že yorkshirskí mágovia budú takí zanovití. Ak mágia nemá priateľov v Yorkshire, kde ich potom hľadať?“

Láskavosť pána Honeyfootu voči pánu Segundusovi sa tým večerom nekončila. Pozval pána Segundusa do svojho domu na High-Petergate na dobrú večeru v spoločnosti pani Honeyfootovej a jej troch pekných dcér, čo pána Segundusa ako slobodného a nie práve bohatého džentlmena veľmi potešilo. Po večeri najstaršia slečna Honeyfootová hrala na klavíri a slečna Jane spievala po taliansky. Na druhý deň pani Honeyfootová povedala manželovi, že pán Segundus je presne taký, aký by džentlmen mal byť, lenže pravdepodobne mu to bude nanič, lebo skromnosť, tichosť a dobrosrdečnosť nie sú v móde.

Medzi oboma pánmi sa rýchlo prehlboval dôverný vzťah. Onedlho pán Segundus každý týždeň vždy dva či tri večery trávil v dome na High-Petergate. Raz sa tam zišlo pomerne dosť mladých ľudí, a tak, prirodzene, prišlo aj na tancovanie. Všetko to bolo veľmi príjemné, ale pán Honeyfoot a pán Segundus sa často vytrácali, aby mohli prediskutovať, čo ich oboch skutočne zaujímalo – prečo sa už v Anglicku nepraktizuje mágia? Lenže napriek tomu, koľko sa o tom zhovárali (často až do druhej, ba do tretej ráno), neboli k odpovedi o nič bližšie; a možno to ani nebolo nič mimoriadne, veď

všelijakí mágovia, zberatelia starožitností či učenci si tú otázku kládli už viac ako dvesto rokov.

Pán Honeyfoot bol vysoký, veselý, usmievavý človek s množstvom energie, ktorý vždy rád niečo robil či plánoval a zriedka rozmýšľal o tom, či to niečo má nejaký zmysel. Vďaka tomuto aktuálnemu problému dosť často myslel na veľkých stredovekých mágov*, ktorí vždy, keď mali riešiť nejaký zdanlivo nemožný problém, vybrali sa na rok a deň na cesty iba so sluhom féerom, prípadne s dvoma, aby ich viedli, a keď tento čas uplynul, vždy našli odpoveď. Pán Honeyfoot povedal pánu Segundusovi, že podľa jeho názoru by urobili najlepšie, keby napodobnili týchto veľkých mužov, ktorí často odchádzali do najodľahlejších častí Anglicka, Škótska a Írska (kde mágia bola najsilnejšia), ba niektorí odišli z tohto sveta nadobro a dodnes nikto presne nevie, kam sa vlastne pobrali, alebo čo robili, keď tam prišli. Pán Honeyfoot nenavrhol, aby išli až tak ďaleko – vlastne vôbec nechcel ísť ďaleko, pretože bola práve zima a cesty boli skutočne hrozné. Napriek tomu bol silne presvedčený, že by mali *niekam* ísť a *s niekým* sa poradiť. Povedal pánu Segundusovi, že podľa neho obaja začínajú byť trochu nudní a nesmierne by im prospelo, keby si vypočuli nejaký nový názor. Lenže neponúkal sa im nijaký cieľ ani objekt. Pán Honeyfoot si zúfal. A vtedy si spomenul na jedného mága.

Pred niekoľkými rokmi sa Yorská spoločnosť dopytala, že v Yorkshire je ešte jeden mág. Tento pán žije vo veľmi odľahlej časti krajiny, kde (tak sa vravelo) trávi celé dni a noci štúdiom vzácnych magických textov, ktoré má vo svojej úžasnej knižnici. Dr. Foxcastle zistil meno tohto mága i to, kde ho možno nájsť, a napísal mu zdvorilý list, ktorým ho pozýval, aby sa stal členom Yorkshirskej spoločnosti. Dotyčný mág mu odpísal, že je to preňho veľká česť, no veľmi ľutuje, že nemôže... Hurtfewské opátstvo je totiž od Yorku veľmi ďaleko, cesty nie sú práve najlepšie... je tu práca, ktorú v žiadnom prípade nemôže zanedbať... atď., atď.

Všetci yorskí mágovia si ten list pozreli a vyjadrili pochybnosti, či by človek s takým drobným písmom vôbec mohol byť dobrým mágom. Potom tohto mága – s istou ľútosťou, že nikdy neuvidia jeho úžasnú knižnicu – pustili z hlavy. Pán Honeyfoot však povedal pánu Segundusovi, že otázka „Prečo sa už v Anglicku nepraktizuje mágia?“ je taká dôležitá, že by bolo veľkou chybou, keby zanedbali akúkoľvek možnosť, ktorá sa im otvára.

* Správnejšie nazývaných *aureáti* alebo mágovia Zlatej éry.

„Ktovie? Možno by názor tohto mága stál za to.“ A tak mu znovu napísal list, že by ho s pánom Segundusom radi navštívili v tretí utorok po Vianočiach o pol tretej. Odpoveď prišla rýchlo. Pán Honeyfoot, ako vždy dobrosrdečný a priateľský, okamžite poslal po pána Segundusa a ukázal mu list. Dotyčný mág svojim malým písmom odpísal, že by sa s nimi veľmi rád zoznámil. To stačilo. Pán Honeyfoot bol veľmi spokojný a okamžite šiel za kočišom Watersom, že ho bude potrebovať.

Pán Segundus zostal v izbe s listom sám. Čítal: „... priznám sa, som trochu v pomykove, ako si vysvetliť tú náhlu česť, ktorej sa mi dostalo. Ťažko si predstaviť, že by mágovia z Yorku, ktorí sa tak tešia zo svojej vzájomnej spoločnosti a z nevyčísliteľného úžitku, ktorý majú navzájom zo svojej múdrosti, cítili potrebu poradiť sa s osamelým učencom, ako som ja...“

Z listu bolo cítiť istú dávku sarkazmu, ba akoby sa pisateľ každým slovom z pána Honeyfoota vysmieval. Pán Segundus bol rád, že pán Honeyfoot si to zrejme vôbec nevšimol, inak by nebol v takej povznesenej nála-de išiel za Watersom. Bol to vlastne tak veľmi neprívetivý list, až si pán Segundus uvedomil, že všetka jeho túžba navštíviť tohto mága vyprchala. Nuž, nič to, pomyslel si, musím ísť, lebo pán Honeyfoot si to želá – a koniec koncov, čo také strašné by sa mohlo stať? Navštívime ho, budeme sklamaní, a tým sa to skončí.

Deň predtým, ako sa mali vybrať na návštevu, bolo búrlivé počasie, dažď vytvoril na holých hnedých poliach nepravidelné kaluže, mokré strechy pripomínali studené kamenné zrkadlá a kočiar pána Honeyfoota cestoval svetom, ktorý vyzeral, akoby v ňom bol oveľa väčší diel studenej sivej oblohy než pevnej útulnej zeme ako zvyčajne.

Už od toho prvého večera sa pán Segundus chcel pána Honeyfoota spýtať na Učenú spoločnosť manchesterských mágov, ktorú spomínal Dr. Foxcastle. Urobil tak teraz.

„Táto spoločnosť vznikla pomerne nedávno,“ odpovedal pán Honeyfoot, „a jej členmi boli chudobnejší duchovní, vážení bývalí obchodníci, lekárnici, právnici, mlynári na dôchodku, ktorí sa trochu učili latinčinu či iné vedy, ľudia, ktorých by sme mohli označiť termínom polodžentlmeni. Dr. Foxcastle bol určite rád, keď sa ich spolok rozpustil – myslí si, že ľudia tohto druhu by sa nemali pliesť do mágie. Lenže, viete, našlo sa medzi nimi aj niekoľko múdrych ľudí. Začali tak ako vy s cieľom vrátiť svetu praktickú mágiu. Boli to praktickí ľudia a radi by aplikovali princípy logiky a vedy na mágiu tak, ako to robili pri svojich remeslách. Nazývali to *racionálna*

taumaturgia. Keď to nefungovalo, odradilo ich to. Nuž, nemožno sa im čudovať. Lenže dopustili, aby im ich sklamanie spôsobilo kadejaké problémy. Začali si myslieť, že mágia na svete nie je, ani nikdy nebola. Povedali, že všetci mágovia aureáti sú podvodníci, alebo sami sa dali oklamať. A že Havraní kráľ je len výmysel severného Anglicka, aby sa ubránilo pred tyraniou juhu (keďže aj oni pochádzali zo severu, stotožnili sa s touto myšlienkou). Ich argumenty boli skutočne dôvtipné – zabudol som, ako vysvetľovali féerov. Rozpadli sa, ako som vám povedal. A jeden z nich, volal sa tuším Aubrey, to chcel všetko spísať a vydať. Lenže keď prišlo na vec, zistil, že sa ho zmocnila akási melanchólia a nevládal sa donútiť k tomu, aby začal.“

„Chudák,“ poľutoval ho pán Segundus. „Možno je to dnešnou dobou. Toto nie sú priaznivé časy pre mágov či učencov, však, pane? Prosperujú obchodníci, námorníci, politici, ale nie mágovia. Naše časy sa už pominuli.“ Na chvíľu sa zamyslel. „Pred tromi rokmi,“ pokračoval, „som bol v Londýne a stretol som sa tam s jedným pouličným mágom. Bol to taký potulný kriklavý typ s čudným znetvorením. Presviedčal ma, aby som sa rozlúčil s dosť vysokou sumou peňazí – a sľúbil, že mi za ňu povie veľké tajomstvo. Keď som mu tie peniaze vyplatil, povedal mi, že jedného dňa dvaja mágovia obnovia v Anglicku mágiu. Viete, ja na proroctvá vôbec neverím, ale práve pomyslenie na to, čo povedal, ma doviedlo k tomu, aby som odhalil pravdu o našom stave úpadku – nie je to zvláštne?“

„Mali ste úplnú pravdu – proroctvá sú veľký nezmysel,“ prikývol pán Honeyfoot so smiechom. A potom, akoby mu zrazu čosi zišlo na um, povedal: „My sme predsa dvaja mágovia. Honeyfoot a Segundus,“ vyslovil to, akoby uvažoval, ako by to vyzeralo v novinách a dejepisných knihách. „Honeyfoot a Segundus... znie to veľmi dobre.“

Pán Segundus pokrútil hlavou. „Ten chlapík vedel, kto som, a dalo sa čakať, že bude predstierať, že ja som jeden z tých mužov. No nakoniec mi celkom na rovinu povedal, že nie som. Najprv sa zdalo, akoby si tým nebol celkom istý. Vraj sa mu čosi nepozdáva... Musel som mu napísať svoje meno a on naň dlho hľadel.“

„Zrejme videl, že viac peňazí z vás nedostane,“ poznamenal pán Honeyfoot.

Hurtfewské opátstvo ležalo asi štrnásť míľ severozápadne od Yorku. Už aj samotné jeho meno znelo starobylo. Kedysi tam skutočne sídlilo opátstvo, ale to bolo veľmi dávno; súčasnú budovu postavili za vlády kráľovnej Anny. Bola veľmi pekná, hranatá a vyzerala masívne, stála v elegantnom

parku plnom strašidelne pôsobiacich mokrých stromov (pretože v ten deň bolo dosť hmlisto). Cez park tiekla rieka (volala sa Hurt) a ponad ňu viedol elegantný klasický vyzerajúci most.

Mág (volal sa Norrell) čakal hostí v hale. Bol malý ako jeho písmo, a keď ich vítal, hlas mal tichý, akoby nebol zvyknutý vyslovovať svoje myšlienky nahlas. Pán Honeyfoot, ktorý bol trochu nahluchlý, nezachytil, čo povedal. „Starnem, pane – čo je bežný neduh. Dúfam, že budete mať so mnou trpezlivosť.“

Pán Norrell uviedol svojich hostí do pekného salónu, kde v kozube horel veľký oheň. Neboli zapálené vôbec nijaké sviečky – dve elegantné okná prepúšťali dosť svetla, i keď to bolo akési sivasté svetlo a vôbec nie povzbudzujúce. No aj tak mal pán Segundus pocit, akoby niekde v miestnosti horel ešte iný oheň alebo sviečky, a ustavične sa na stoličke otáčal a obzeral sa okolo seba, aby zistil, kde by to mohlo byť. No nikde nevidel nič okrem zrkadla a starožitných hodín.

Pán Norrell povedal, že si čítal jeho opis sluhov féerov Martina Pala.* „Chvályhodné dielo, pane, ale vynechali ste majstra Fallowthoughta. Pravdaže, bol to neveľmi významný duch, ktorého užitočnosť pre veľkého doktora Pala bola sporná.** Napriek tomu boli vaše malé dejiny bez neho neúplné.“

Nastalo ticho. „Féerí duch menom Fallowthought, pane?“ opakoval pán Segundus. „Ja... teda... musím povedať, že som o nijakom takom tvorovi nepočul – v tomto svete ani v nijakom inom.“

Pán Norrell sa po prvý raz usmial – bol to však akýsi vnútorný úsmev. „Pravdaže,“ povedal, „zabúdam. To všetko je v Holgartových a Picklových dejinách ich vlastných stykov s majstrom Fallowthoughtom, ktoré ste sotva mohli čítať. Blahoželám vám – bola to nechutná dvojica – skôr kriminálnici než mágovia – čím menej o nich človek vie, tým lepšie.“

„Vážený pane!“ zvolal pán Honeyfoot, ktorý tušil, že pán Norrell hovorí o jednej zo svojich kníh. „O vašej knižnici počúvame úžasné veci. Všetci mágovia v Yorkshire dostávajú záchvaty žiarlivosti, keď počujú o tom množstve kníh, čo máte!“

* *Úplný opis féerického služobníctva doktora Pala, ich mená, dejiny, charaktery a služby, ktoré preňho vykonávali*, od Johna Segundusa, vydal kníhkupec Thomas Burnham, Northampton, 1799.

** Dr. Martin Pale (1485 – 1567) bol syn warwického garbiara. Bol to posledný aureát Zlatej éry mágov. Nasledovali ho iní mágovia (porovnaj Gregory Absalom), ale ich povestí je diskutabilná. Pale bol rozhodne posledný anglický mág, ktorý sa odvážil do Féerie.

„Naozaj?“ chladne odpovedal pán Norrell. „Prekvapujete ma. Netušil som, že sa o mojich záležitostiach toľko vie... Predpokladám, že to bude Thoroughgoodova zásluha,“ zamyslene vyslovil meno muža, ktorý na Coffee-yard v Yorku predával knihy a kuriozity. „Childermass ma niekoľkokrát varoval, že Thoroughgood je táraj.“

Pán Honeyfoot tomu celkom nerozumel. Keby mal toľko kníh o mágií on, bol by nadšený, keby sa o nich hovorilo, keby ich niekto chválil a vyslovoval sa o nich s obdivom; a nemohol uveriť, že pán Norrell to neberie tak isto. Chcel byť teda milý, aby sa pán Norrell cítil uvoľnene (vzal si totiž do hlavy, že tento džentlmen je hanblivý), a naliehal: „Dovolíte mi vysloviť želanie pozrieť sa na vašu úžasnú knižnicu, pane?“

Pán Segundus si bol istý, že pán Norrell odmietne, no pán Norrell si ich chvíľu spokojne premeriaval (mal malé modré oči a vyzeralo to, akoby na nich vykúkal z nejakého tajného miesta vo svojom vnútri) a potom takmer milostivo vyhovel žiadosti pána Honeyfoota. Pán Honeyfoot bol samá vďaka a spokojný, že tým potešil pána Norrella rovnako ako seba.

Pán Norrell viedol oboch pánov po chodbe – po veľmi obyčajnej chodbe, ako si pomyslel pán Segundus, obloženej drevom a s podlahou z lešteného duba, ktorá voňala včelím voskom, potom šli po schodisku, či vlastne po troch alebo štyroch schodoch, a zase po ďalšej chodbe, kde bol vzduch trochu chladnejší a podlaha bola z dobrého yorského kameňa – všetko to bolo celkom všedné. (Alebo žeby druhá chodba nasledovala po schodisku či schodoch? A bolo tam vôbec schodisko?) Pán Segundus sa radil k tým šťastným džentlmenom, ktorí vždy vedeli povedať, či sú otočení na sever alebo juh, západ alebo východ. Nebol to talent, ktorým by sa nejako zvlášť hrdil – preňho to bolo prirodzené, ako vedieť, že hlavu má na pleciah –, no v dome pána Norrella ho tento jeho dar opustil. Neskôr si vôbec nevedel predstaviť, ako po sebe nasledovali chodby a miestnosti, cez ktoré prechádzali, ani to, ako dlho im cesta do knižnice trvala. A nevedel určiť ani smer. Zdalo sa mu, akoby pán Norrell objavil nejaký piaty bod kompasu – ani východ, ani juh, ani západ, ani sever, ale niečo celkom iné – a tam ich viedol. Na druhej strane pán Honeyfoot zrejme nezbadal nič zvláštne.

Knižnica bola možno trochu menšia než salón, ktorý práve opustili. V kozube horel impozantný oheň a všade vládlo pohodlie a ticho. No svetlo v miestnosti opäť nebolo v súlade s tromi vysokými dvanásťtabuľovými oknami, a tak pána Segundusa znova znepokojil naliehavý pocit, že v miestnosti musia byť aj iné sviečky, iné okná, alebo iný oheň, ktorému

treba pripísať to svetlo. Z okien, čo tam boli, bolo vidieť len výdatný pochmúrny anglický dážď, a tak pán Segundus nerozoznal, aký je z nich výhľad, ani nevedel odhadnúť, v ktorej časti domu stoja.

Miestnosť nebola prázdna, pri stole sedel muž, ktorý po ich príchode vstal a ktorého pán Norrell stručne predstavil ako Childermassa, svojho poverenca.

Pretože páni Honeyfoot a Segundus boli sami mágovia, nebolo potrebné im hovoriť, že knižnica Hurtfewského opátstva je jej majiteľovi drahšia než všetky ostatné majetky, a neprekvapilo ich, keď zistili, že pán Norrell vytvoril pre poklady svojho srdca krásnu klenotnicu. Skrinky s knihami, ktoré lemovali steny miestnosti, boli vyrobené z anglického dreva a podobali sa gotickým obľúkom s rezbárskou výzdobou. Boli na nich vyrezané listy (zosušené a pokrútené, akoby sa rezbár usiloval zobrazovať jeseň), navzájom poprepletané korene a konáre, rôzne bobule a popínavé rastliny, všetko nádherne vypracované. No úchvatné skrinky na knihy boli nič v porovnaní s úchvatnými knihami v nich.

Ten, kto študuje mágiu, sa v prvom rade dozvie, že existujú knihy o mágii a knihy mágie. A ako druhé sa dozvie, že solídny exemplár tých prvých kúpi za dve či tri guiney u dobrého kníhkupca, ale tie druhé by nevyvážil ani rubínmi.* Zbierka Yorskej spoločnosti bola pokladaná za naozaj skvelú, takmer pozoruhodnú; medzi množstvom zväzkov bolo päť diel napísaných medzi rokmi 1550 a 1700, ktoré sa dali považovať za knihy mágie (hoci jednu tvorilo iba pár otrhaných stránok). Knihy mágie sú vzácne a ani pán Segundus, ani

* Ako vieme z poučenia Jonathana Strangea, mágovia sú schopní hádať sa o čomkoľvek a celé roky a množstvo hodín štúdia venovať spornej otázke, či takú a takú knihu možno považovať za knihu mágie. No väčšina laikov si myslí, že situáciu vyrieši jedno jednoduché pravidlo: knihy napísané predtým, ako mágia v Anglicku skončila, sú knihy mágie, tie, čo boli napísané neskôr, sú knihy o mágii. Tento laický odhad od oka vychádza z toho, že knihy mágie by mali písať aktívni mágovia, a nie teoretici či historici mágie. Mohlo by byť rozumnejšie vysvetlenie? A predsa máme problémy. Veľkí majstri mágie, ktorých označujeme ako mágovia Zlatej éry alebo *aureáti* (Thomas Godbless, Ralph Stokesey, Catherine z Winchestru, Havraní kráľ), písali málo, alebo sa málo zachovali. Je pravdepodobné, že Thomas Godbless ani nevedel písať. Stokesey sa učil latinčinu v malej strednej škole v rodnom Devonshire, ale všetko, čo o ňom vieme, pochádza od iných autorov.

Mágovia sa venovali písaniu kníh, keď už mágia upadala. Už sa blížila tma, v ktorej zhasla sláva anglickej mágie; tí, ktorých nazývame mágmi Striebornej éry či *argentínmi* (Thomas Lanchester, 1518 – 1590; Jacques Belasis, 1526 – 1604; Nicholas Goubert, 1535 – 1578; Gregory Absalom, 1507 – 1599), boli už len mihotavý plameň sviečky za súmraku; boli to v prvom rade učenci a až potom mágovia. V každom prípade tvrdili, že vykonávajú mágiu, niektorí mali dokonca aj féerického sluhu, možno aj dvoch, ale zrejme v tomto smere dosiahli len veľmi málo a niektorí moderní učenci pochybujú o tom, či vôbec vedeli praktizovať mágiu.

Honeyfoot nikdy nevideli v súkromnej knižnici viac ako dve či tri. V Hurtfew všetky steny pokrývali police plné kníh. A všetky tie knihy, alebo skoro všetky, boli staré knihy, knihy mágie! Ó, áno, mnohé mali čisté moderné väzby, ale očividne to boli zväzky, ktoré dal pán Norrell opraviť. (Zdalo sa, že uprednostňuje jednoduchú teľaciu kožu so strieborným písmom). No mnohé z nich boli prastaré s rozpadávajúcimi sa chrbtami a rohmi.

Pán Segundus pozrel na chrbt knihy na najbližšej polici. Prvý titul, čo prečítal, znel: *Ako klásť otázky Temnu a ako porozumieť jeho odpovediam*.

„Pochabosť,“ komentoval pán Norrell. Pán Segundus sa strhol – nevedel, že ich hosťiteľ je tak blízko. Pán Norrell pokračoval: „Radil by som vám ani okamih neplytváť myšlienkami na ňu.“

A tak pán Segundus pozrel na susednú knihu, ktorou boli Belasisove *Inštrukcie*.

„Predpokladám, že Belasisa poznáte?“ spýtal sa pán Norrell.

„Iba som o ňom počul,“ odvetil pán Segundus. „Vraj mal kľúč k mnohým veciam, ale počul som tiež – vlastne všetky authority sa na tom zhodujú –, že všetky kópie *Inštrukcií* boli už dávno zničené. A predsa ich máte tu! To je zvláštne, pane! Úžasné!“

„Veľa od Belasisa očakávate,“ poznamenal Norrell. „Kedysi som mal rovnaký názor ako vy. Pamätám sa, že celé mesiace som osem hodín z každých dvadsiatich štyroch venoval štúdiu jeho diela, čo je česť, akú som nepreukázal nijakému inému autorovi. No v konečnom dôsledku vás sklame. Je tajomný tam, kde by mal byť zrozumiteľný, a zrozumiteľný tam, kde by mal byť tajomný. Sú veci, ktoré sa nemajú dostať do kníh určených pre celý svet. Ja osobne už nemám ktovieakú mienku o Belasisovi.“

„O tejto knihe som nikdy nepočul,“ ukazoval pán Segundus. „*Znamenitosť kresťansko-judaistickej magiky*. Čo mi o nej môžete povedať?“

„Ha!“ zvolal pán Norrell. „Pochádza zo sedemnásteho storočia, ale nemám o nej veľkú mienku. Jej autor bol klamár, opilec, cudzoložník a podvodník. Som rád, že sa naňho celkom zabudlo.“

Pán Norrell zrejme nepohrdal iba živými mágmi. Pustil sa aj do zosnulých a považoval ich za nedokonalých.

Pán Honeyfoot medzitým s rukami zdvihnutými dohora ako metodista modliaci sa k Bohu rýchlo prechádzal od jednej knihovničky k druhej a sotva sa stihol zastavovať aspoň natoľko, aby si prečítal názov jednej knihy, keď ho vzápätí upútala druhá na druhej strane miestnosti. „Och, pán Norrell!“ zvolal. „Také množstvo kníh! Určite tu nájdeme odpovede na všetky naše otázky!“

„O tom pochybujem, vážený pane!“ sucho odvetil pán Norrell.

Poverenec sa krátko zasmial – ten smiech bol jasne určený pánu Honeyfootovi, a predsa ho pán Norrell nepokarhal ani pohľadom, ani slovom a pán Segundus rozmýšľal, čím asi mohol pán Norrell túto osobu poveriť. S takými dlhými čiernymi vlasmi, neupravenými, akoby zmokol, a čiernymi ako uhoľ by bol skôr zapadol do vetrom ošľahaných slatín alebo do nejakej podozrivej tmavej bočnej uličky či do románu pani Radcliffovej. Pán Segundus si vzal *Inštrukcie* Jacquesa Belasisa a napriek nevysokej mienke pána Norrella o tomto autorovi ihneď natrafil na dve zvláštne pasáže.* Vtedy si uvedomil, že čas plynie a sledujú ho zvláštne tmavé oči poverenca, a otvoril *Znamenitosť kresťansko-judaistickej magiky*. Tak ako predpokladal,

* Prvá pasáž, ktorú pán Segundus čítal, sa týkala Anglicka, Féerie (ktorú mágovia niekedy nazývajú „Inozem“) a zvláštnej krajiny, údajne ležiacej na vzdialenej strane Pekla. Pán Segundus počul čosi o symbolickom a magickom spojení, ktoré spája tieto tri krajiny, nikdy však nečítal také jasné vysvetlenie, aké našiel tu.

Druhý úryvok sa týkal jedného z najväčších mágov Anglicka Martina Pala. V *Strome vzdelanosti* Gregoryho Absaloma je slávna pasáž, ktorá rozpráva o tom, ako počas ciest po Féerii posledný z veľkých mágov aureátov Martin Pale navštívil féerijského princa. Ako väčšina bytostí jeho druhu mal množstvo mien, čestných titulov, hodností a pseudonymov, ale zvyčajne bol známy ako Chladný Henry. Chladný Henry predniesol svojmu hosťovi dlhú a účtívú reč. Jeho prejav bol plný metafor a skrytých narážok, ale zdalo sa, že Chladný Henry hovorí o tom, že féerické tvory sú od prírody darebáci, ale nie vždy vedia, kedy robia zle. Na toto Martin Pale stručne a trochu tajomne odpovedal, že ani všetci Angličania nemajú rovnakú veľkosť nohy.

Niekoľko storočí nikto nemal ani najmenšie tušenie, čo to malo znamenať, hoci bolo rozpracovaných dosť teórií a John Segundus ich všetky poznal. Najpopulárnejšiu rozvinul William Pantler počiatkom osemnásteho storočia. Pantler povedal, že Chladný Henry a Pale sa rozprávali o teológii. Féeri (ako každý vie) sú mimo dosahu cirkvi, nijaký kresťan sa k nim nedostal, ani nedostane a nikto nevie, čo sa s nimi stane v súdny deň. Podľa Pantlera sa Chladný Henry chcel spýtať Pala, či majú féerické bytosti nejakú nádej na večné spasenie ako ľudia. Pale svojou odpoveďou – že nie všetci Angličania majú rovnakú veľkosť nohy – chcel povedať, že nie všetci Angličania budú spasení. Na základe tohto Pantler pripisuje Palovi dosť čudnú vieru, že nebo je dostatočne veľké iba pre určité množstvo blahoslavených; za každého Angličana, ktorý je prekliaty, sa v nebi otvorí miesto pre féera. Pantlerova povest' mága teoretika sa zakladá výlučne na knihe, ktorú napísal na túto tému.

V *Inštrukciách* Jacquesa Belasisa pán Segundus čítal veľmi odlišné vysvetlenie. Tri storočia predtým, ako Martin Pale vstúpil do paláca Chladného Henryho, mal Chladný Henry iného návštevníka spomedzi ľudí, anglického mága, ešte väčšieho než Pale – Ralpha Stokeseyho –, ktorý mu tam nechal pár čižiem. Belasis hovorí, že tie čižmy boli staré, a zrejme preto ich Stokesey nechal so sebou, ale ich prítomnosť v paláci spôsobovala veľké rozpaky medzi féerijskými obyvateľmi, ktorí si anglických mágov veľmi vážili. Najmä Chladný Henry mal problémy, pretože sa obával, že nejakým nevyspytateľným, nepochopiteľným spôsobom by ho kresťanská morálka mohla brať na zodpovednosť za stratu tých čižiem. A tak sa usiloval zbaviť sa tých hrozných vecí a dával ich Palovi, ktorý ich nechcel.

nebola to tlačaná kniha, ale rukopis načmáraný v náhlivosti na zadnej strane všelijakých papierov, z ktorých väčšinu tvorili účtenky z hostinca. Tu pán Segundus čítal o úžasných dobrodružstvách. Mág zo sedemnásteho storočia použil svoje skromné znalosti mágie v boji proti veľkým a mocným nepriateľom, v boji, o ktorý sa nijaký ľudský mág nemal pokúšať. Načmáral príbeh svojich pestrých víťazstiev vo chvíľach, keď sa kruh nepriateľov okolo neho uzatváral. Autor veľmi dobre vedel, že kým píše, jeho čas sa kráti a smrť je to najlepšie, v čo môže dúfať.

V miestnosti sa zotmievalo, starobylé čmáranice na stránke boli čoraz nejasnejšie. Do miestnosti vošli dvaja lokaji a pod dohľadom nezvyčajného poverenca rozsvietili sviece, pozatáhovali závesy a nasypali do ohňa čerstvé kopy uhlia. Pán Segundus si pomyslel, že by mal pánu Honeyfootovi pripomenúť, aby pánu Norrellovi vysvetlili dôvod svojej návštevy.

Keď odchádzali z knižnice, pán Segundus si všimol čosi, čo sa mu videlo zvláštne. Pri ohni stálo kreslo a pri ňom malý stolík. Na stole ležali dosky, kožená väzba nejakej veľmi starej knihy, nožnice a veľký, surovo vyzerajúci nôž, vhodný tak pre záhradníka na prerezávanie stromov. Stránky knihy však nebolo vidieť. Pán Segundus si pomyslel, že ju možno niekde dali nanovo zviazať. No stará väzba vyzerala dosť pevne, tak prečo by sa pán Norrell obťažoval vybrať stránky a riskovať, že ich poškodí? Také niečo by mal robiť skúsený kníhviazač.

Keď už znova sedeli v salóne, pán Honeyfoot oslovil pána Norrella. „Čo som tu dnes videl, vážený pane, ma presvedčilo, že vy ste ten, kto nám môže najskôr pomôcť. Pán Segundus a ja sme toho názoru, že moderní mágovia sú na nesprávnej ceste, že plytvajú svojou energiou na bezvýznamné maličkosti. Súhlasíte s nami, pane?“

„Och! To rozhodne,“ prikývol pán Norrell.

Pán Honeyfoot pokračoval. „Pýtame sa, prečo mágia, ktorá mala u nášho veľkého národa takú významnú pozíciu, zaznamenala taký úpadok? Pýtame sa, vážený pane, prečo sa už v Anglicku nepraktizuje mágia?“

Pohľad malých modrých očí pána Norrella bol zrazu tvrdší a jasnejší. Mág stisol pery, akoby sa usiloval potlačiť veľkú tajnú radosť vo svojom vnútri. Pánu Segundusovi sa zdalo, že to vyzerá, akoby dlho čakal, kým mu niekto položí túto otázku, a odpoveď na ňu má pripravenú už roky. „Nemôžem vám s vašou otázkou pomôcť, lebo jej nerozumiem,“ zareagoval pán Norrell. „Je to nesprávna otázka, pane. Mágia v Anglicku neskončila. Ja sám som obstojný praktický mág.“